Joan II de Castella o Joan II de Catalunya?

Autor: Ivan Giménez
Data de publicació: 09-06-2015

L'Ivan Giménez, aprofundint en el seu estudi sobre el possible desdoblament del rei Joan II de Castella i el rei Joan II de Catalunya/Aragó, es demana per què en una crònica navarresa de 1709 s'hi diu que aquest començà a regnar a Navarra amb vint anys el 1425 quan de fet va néixer el 1398.

Fa uns mesos vàrem realitzar una anàlisi comparativa entre els reis Joan II de Castella i Joan II de Catalunya1. S'hi posaven de costat curioses coincidències entre tots dos personatges: ambdós monarques es casen dues vegades i coincideixen els anys d'aquests enllaços matrimonials; tots dos tenen quatre fills del primer matrimoni: tres de sexe femení i un de masculí; de la segona unió, tornen a coincidir en el nombre de fills i pel que fa a llur sexe, un pertany al gènere femení i l'altre al masculí. De totes aquestes coincidències genealògiques, la més remarcable es produeix en observar l'any de naixença i traspàs de la segona filla del primer matrimoni de cadascun dels reis. Tant Joana, filla del rei català, com Elionor, filla de Joan II de Castella, neixen el mateix any 1423, i, a més a més, moren el mateix dia: el 22 d'agost de 1425. Veient aquests sincronismes en conjunt, es fa molt difícil de parlar de casualitat.

D'altra banda, tot endinsant-nos a la crònica de Joan II de Castella editada l'any 1541, el Doctor Lorenzo Galíndez de Carvajal es defineix en el prefaci com a censor. I no només d'aquesta crònica de Joan II, sinó també "d'unes altres cròniques d'aquests regnes". En la mateixa introducció, Galíndez ens cita el següent fragment: "Mes perquè no procedim sense fonament, és de saber, que aquesta crònica fou escrita i ordenada per molts autors, i els uns callaren els altres". Hem transcrit aquests breus comentaris perquè ens permeten de fer-nos la idea que aquesta crònica de Joan II de Castella estaria intensament retocada per la mà de més d'un censor, l'últim dels quals, segons pròpia confessió, seria el mateix Doctor Lorenzo Galíndez de Carvajal. Tractant-se d'una obra teòricament escrita per coetanis del monarca, és simptomàtica la inexistència del text manuscrit original. La còpia més antiga que existeix està impresa: a Logronyo l'any 1517. Seixanta-tres anys després de la mort del rei.

Vista ràpidament (ja que no és el tema a tractar en aquesta nota) la possible manipulació/reelaboració de la crònica de

Joan II de Castella, observarem un fragment dels Anales de Navarra2, realitzats pel cronista d'aquest regne Francisco de Aleson:

Analitzem el que ens diu Francisco de Aleson: "El rei D. Joan tenia prop de 20 anys, quan començà a regnar a Navarra". L'infant Joan d'Aragó fou rei dels navarresos gràcies a la unió matrimonial amb Blanca, filla de Carles III, rei de Navarra. Aquest morí l'any 1425, i fou succeït per Blanca i el seu espòs, Joan II de Catalunya-Aragó. Quan Francisco de Aleson assenyala que Joan II de Catalunya començà a regnar a l'edat de 20 anys, ens adonem que aquest infant Joan havia nascut l'any 1398, i succeí al seu sogre l'any 1425. És fàcil de veure que Joan II de Catalunya, l'any 1425, no té 20 anys, sinó 27. ¿Com pot ser que l'autor dels Anales de Navarra, cronista del regne, ens digui que Joan II de Catalunya tenia 20 anys quan va assumir el tron?

Doncs bé, si prenem com a referència Joan II de Castella, observem que aquest neix l'any 1405. Per tant, a l'any 1425, Joan II de Castella sí que tindria 20 anys. Confusió o no, el cronista ens relaciona l'edat de Joan II de Castella, amb l'any d'inici del regnat de Joan II de Catalunya a Navarra. I això potser vol dir que en algun estadi de la reescriptura de la història, hi havia la intenció de deixar escrit que qui havia regnat a Navarra era el rei de Castella, i no pas el de la Corona Catalana. En qualsevol cas, aquesta relliscada de la censura constitueix un nou indici del desdoblament dels dos Joans II que proposàvem a l'article de fa uns mesos.

Ivan Giménez

ANOTACIONS
1 http://www.inh.cat/articles/Joan-II-de-Castella:-un-rei-de-ploma-i-paper

2 P. FRANCISCO DE ALESON; Tomo quarto de los annales de Navarra o primero de su segunda parte; con licencia en Pamplona; año 1709. p. 419.